

MADONA RYNECKÁ

Obraz Panny Marie byl umístěn v sanktuáři
ve střední části podstavce sloupu

SPOLEČNOST PRO OBNOVU MARIÁNSKÉHO SLOUPU
NA STAROMĚSTSKÉM NÁMĚSTÍ V PRAZE, z. s.
www.marianskysloup.cz

MARIÁNSKÁ KAMENOSOCHAŘSKÁ HUŤ
www.marianskysloup.info

Copyright © 2018 Virgo Art, s. r. o.

MADONA RYNECKÁ

Obraz Madony je proveden na dřevěné desce (30 x 48 cm) temperovými barvami. Zadní strana desky má také vrstvu klišokřídového podkladu, jenž je zdoben mramorováním. Madonu vytvořil patrně pražský umělec těsně před husitskými válkami. Podle jiných názorů se tak stalo až po roce 1436. Ploše obrazu dominuje polopostava Panny Marie s nahým Ježíškem v náručí. Bohorodička je oblečena do modrého pláště, jenž má přehozen přes hlavu nakloněnou k pravému rameni. Ve spodní partii těla je draperie pláště pročleněna hlubokými mísovitými záhyby. Modrý pigment je přírodního původu, který vznikl rozemletím polodrahokamu lapis lazuli. Pigment se dovážel ze zahraničí a byl finančně velmi nákladný. Modrá barva pláště má symbolický význam, poukazuje na Mariino Nanebevzetí a nebeské kralování. Hlavu Panny Marie zakrývá bílá rouška (loktuše), jejíž zvlněné okraje jsou ozdobeny perličkovým motivem. Krásná, jemně profilovaná tvář Panny Marie má oduševnělý výraz a pohledem je odvrácena od diváka. Nahé subtilní tělo Ježíška je diagonálně umístěno na pravém boku Madony, Panna Marie tělíčko svého syna přidržuje štihlými prsty rukou v oblastech stehna a prsou. Ježíšek pohledem komunikuje s diváky. Nahý Ježíšek v náručí Panny Marie se objevuje v prostředí středověkých Čech od 70. let 14. století. Nahé Spasitelovo tělo poukazuje na eucharistii či na to, že Kristus je „novým Adamem“, který vykoupil dědičný hřích „Adama

starého“. Pravicí se Ježíšek dotýká matčina pláště, levicí žehná. Subtilitou postav, formálním utvářením draperie, idealizujícími výrazy tváří se Panna Maria s Kristem hlásí ke Krásnému stylu, jenž ovládal umění v Čechách v letech 1380–1430 a dozníval ještě po husitských válkách ve 40. letech 15. století. Idealizující krásná tvář Panny Marie koresponduje s verši pražského arcibiskupa a mariánského lyrika Jana z Jenštejna, v nichž krásu Panny Marie přirovnává ke kráse Venušině. Pozadí obrazu je zdobeno reliéfně pojednaným zlaceným ornamentem, včetně svatozáře.

Madona Rynecká je nepochybně devoční kopií obrazu Madony Svatovítské (zapůjčen katolickou církví do Národní galerie v Praze), kterou objednal kolem roku 1390 pro Svatovítský dóm buď arcibiskup pražský Jan z Jenštejna, či mezi léty 1411–1415 Oldřich Zajíc z Hazmburka, bratr pražského arcibiskupa Zbyňka Zajíce z Hazmburka. Jde vedle typu Madony Roudnické od Mistra Třeboňského oltáře o nejrozšířenější typ středověkého deskového obrazu, který se dočkal mnoha devočních kopií. Bohužel nevíme jistě, pro který kostel byl původně obraz Madony Rynecké určen, zdá se, že to byl chrám Panny Marie před Týnem, kde řada děl „přežila“ husitské obrazoborectví. Obraz měl neméně bohatý „druhý život“. Záhy po postavení mariánského sloupu byl umístěn do zamřížované niky v podstavci Bendlova mariánského sloupu. V duchu barokního historismu a zemského patriotismu měl obraz poukazovat na starobylost mariánské úcty v českých zemích, která byla obnovena v pobělohorském období a jejímž výrazem byla mariánská socha Immaculaty na vrcholu. Možným důvodem umístění obrazu do niky sloupu mohlo být i to, že svým typem připomínal Palladium staroboleslavské, které bylo na Staroměstském náměstí v roce 1632 zneuctěno saskými vojáky. Podle legendického podání dal obraz Panny Marie Rynecké na svém

domě na rohu Staroměstského náměstí a Železné ulice umístit řezač křišťálu a drahých kamenů Dionýsius Miseroni, údajně na paměť zneuctění paládia v roce 1632. Při obléhání Prahy prý měl obraz na krku zavěšen staroměstský purkmistr Mikuláš František Turek ze Štrumfeldu a Rosenthalu.

Obraz našťestí v roce 1918 nesdílel osud mariánského sloupu a těsně před jeho zbořením byl po intervenci hlavního týnského faráře Františka Černého u národního výboru vyňat z niky Václavem Vilémem Štechem a odvezen do Muzea hlavního města Prahy. V roce 1919 byl obraz vrácen zpátky do chrámu Panny Marie před Týnem a vystaven zde veřejné úctě na vedlejším oltáři. Ze starších snímků je patrné, že hlavy Ježíška a Panny Marie byly ozdobeny zlatnický provedenými korunkami, což poukazuje na to, že obraz byl uctíván jako milostný.

prof. Jan Royt, KLJ, EOSGM